

การพัฒนาระบบกลไกชุมชนเพื่อดูแลผู้สูงอายุที่มีความพิการร่วม อย่างยั่งยืนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอลี้ จังหวัด ลำพูน

The Development of Community Mechanic System for
Sustainable Disable Elderly Care of Local Administrative
Organizations in Li District, Lamphun Province

สมจันท์ ศรีปรัชยานนท์¹, ญาดาวิมินทร์ พิษทองกลาง²,
ปาณิสรา เทพรักษ์³

Somchan Sripraschayanon¹, Yathaweemint Peuchthonglang²,
Panisara Theprak³

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์นครลำปาง^{1, 3}

คณะบริหารธุรกิจและศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา²

Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Nakornlampang Buddhist College^{1, 3}

Faculty of Business Administration and Liberal Arts,

Rajamangala University of Technology Lanna²

Corresponding Author, E-mail: sartsirin@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยมีวัตถุประสงค์ ดังนี้ 1) เพื่อศึกษาการดูแลผู้สูงอายุที่มีความพิการร่วมอย่างยั่งยืนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอลี้ จังหวัดลำพูน 2) เพื่อศึกษาบทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการดูแลผู้สูงอายุที่มีความพิการร่วม 3) เพื่อพัฒนาระบบกลไกชุมชนเพื่อดูแลผู้สูงอายุที่มีความพิการร่วมอย่างยั่งยืนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยใช้เครื่องมือ ได้แก่ การศึกษาข้อมูลเอกสาร แบบสัมภาษณ์เชิงลึก การประชุมกลุ่มย่อยและการปฏิบัติการ โดยกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ 82 คน วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหาและวิเคราะห์ข้อมูลแบบสร้างข้อสรุป

ผลการวิจัย พบว่า 1) การดูแลผู้สูงอายุที่มีความพิการร่วมอย่างยั่งยืน ประกอบด้วย (1) การดูแลตามกฎหมาย (2) การดูแลขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ตามลักษณะปัญหาของผู้สูงอายุและกิจกรรมในการที่ช่วยสร้างสุข เช่น การให้ความรู้ การออกกำลังกายตามวัย ซึ่งส่งผลให้ผู้สูงอายุมีสุขภาพที่ดีทางด้านร่างกาย จิตใจ สังคม อารมณ์และปัญญา 2) บทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการดูแลผู้สูงอายุ ได้แก่ บทบาทผู้นำเชิงนโยบายและปฏิบัติ บทบาทการสนับสนุนงบประมาณ บทบาทการประสานงาน บทบาทพลัสเสริม บทบาทการจัดการเครือข่าย 3) การพัฒนาระบบกลไกชุมชนเพื่อดูแลผู้สูงอายุเกิดจากปัจจัย ดังนี้ (1) การศึกษาและวิเคราะห์ปัญหาจากกลุ่มผู้สูงอายุร่วมภาคีต่าง ๆ (2) การพัฒนาหลักสูตรจากความสนใจของผู้สูงอายุสนใจเพื่อเพิ่มพูนความรู้และทักษะชีวิต (3) การออกแบบหลักสูตรเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต (4) การเสริมสร้างเครือข่าย (5) วิเคราะห์องค์ความรู้เพื่อส่งเสริมและสนับสนุนคุณภาพชีวิตที่ดีของผู้สูงอายุ องค์ความรู้จากการวิจัย ได้แก่ กลไกการส่งเสริมและเพิ่มพูนทักษะชีวิตเพื่อดูแลผู้สูงอายุ เกิดจากบทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตามพระราชบัญญัติเพื่อจัดการจัดสวัสดิการ/การให้สิทธิประโยชน์แก่ผู้สูงอายุ และสร้างสุขภาวะทางด้านร่างกาย จิตใจ สังคม อารมณ์และปัญญา โดยการเพิ่มทักษะชีวิตในการอยู่ร่วมกับสังคมอย่างมีความสุขด้วยการอาศัยการมีส่วนร่วม จิตอาสา พหุภาคีและเครือข่าย เพื่อสร้างสรรค์กิจกรรมในการดูแลผู้สูงอายุได้อย่างแท้จริง

คำสำคัญ: ระบบกลไกชุมชน; ผู้สูงอายุที่มีความพิการร่วม; องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

Abstract

The purposes of research are: 1) to study the sustainable disable elderly care of local administrative organizations in Li District, Lamphun Province; 2) to study the role of the local government in the disable elderly cares sustainably; 3) to develop a community mechanic system for sustainable disable elderly care of local administrative organizations. This research is a qualitative research and the tools are based on documentary study, in-depth interview, focus group discussion, and operating action. The key informants are eighty-two people. The data analysis is conducted by content analysis and conclusive research design.

The results of study found that the sustainable elderly care with disabilities consists of 1) caring by Acts; 2) caring from local administrative organization that depends on the problem of the elders and activities to create happiness such as giving knowledge, suitable exercise. The results of these activities affect to elders to have a good physical, mental, social, emotional, and intellectual health. 2) The roles of local administrative organizations in the sustainable elderly care such as leadership in policy and action, supporting the budget, coordination, advocacy/empowerment, and network. 3) The development of community mechanic system for sustainable elderly care is as follows: (1) study and analysis of problems from various elderly groups; (2) curriculum development from the elderly needs to increase their knowledge and life skills; (3) curriculum design for lifelong learning with cooperation with a various networking; (4) promoting the networking; (5) analysis of the body of knowledge for promoting and supporting the quality of elderly lives. The body of knowledge indicates that the mechanism of promoting and enhancing life skills of elderly is due to the roles of the local administrative organization under the Acts for providing welfare/granting of benefits to elderly and creating well-being through physical, mental, social, emotional, and intellectual health, which is the enhancing the life skills to live happily with society through participation, volunteer, multilateral agencies, and networking in order to really activities elderly care.

Keywords: Community Mechanic System; Disable Elders; Local Administrative Organization

บทนำ

ความเปลี่ยนแปลงสังคมทางแนวคิด พฤติกรรม ระเบียบแบบแผน ประเพณี ธรรมเนียมที่เกี่ยวกับการดำเนินชีวิตก่อให้เกิดค่านิยมที่ผิด (สุพจน์ แสงเงิน และคณะ, 2550: 85) และความเสื่อมทางคุณธรรมจริยธรรมเป็นมูลเหตุสำคัญต่อวิกฤตการณ์ทางสังคมไทย เช่น การขาดจิตสาธารณะ (Public Mind/Public Spirit) ขาดความ

รับผิดชอบต่อส่วนรวม (Public Responsibility) ขาดการตระหนักประโยชน์ส่วนรวม (Public Interest) การให้ความสำคัญความสัมพันธ์ส่วนตัวมากกว่าหลักการและความถูกต้อง การไม่ให้คุณค่าและศักดิ์ศรีแห่งความเป็นมนุษย์บนพื้นฐานของความเท่าเทียมกัน (สภาพัฒน์แห่งชาติ, 2558: 2) ส่งผลให้สังคมมีแนวโน้มอ่อนแอ ขาดการมีส่วนร่วม และเกิดวิกฤตการณ์ต่อการอยู่ร่วมกัน

ความเอื้ออาทรซึ่งกันและกันจากการทางด้านการกายภาพ ด้านเศรษฐกิจ การเมือง สังคมและวัฒนธรรมจากบรรพบุรุษที่มีประวัติศาสตร์อันยาวนาน อันมีรูปแบบการพัฒนาที่ช่วยส่งเสริมการอยู่ร่วมกัน ช่วยเหลือกัน เอื้ออาทร ซึ่งเป็นกระบวนการ กิจกรรมและแนวทางเกื้อหนุนให้มนุษย์ได้พัฒนาศักยภาพตนเอง ครอบครัวและชุมชนแบบองค์รวมจากองค์ประกอบต่าง ๆ อาทิ สังคม สิ่งแวดล้อม

สถานการณ์ผู้สูงอายุที่มีความพิการร่วมที่เกิดจากความบกพร่องทางการเห็น การได้ยิน การเคลื่อนไหว การสื่อสาร จิตใจ อารมณ์ พฤติกรรม สติปัญญา การเรียนรู้ หรือความบกพร่องอื่นใด ตามเกณฑ์ของพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ประกาศกำหนด (ปัทมา ล้อพงศ์พานิชย์, 2560: 22) ถือเป็นสิ่งสำคัญต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุและชุมชนและจำเป็นต้องมีการสนับสนุนส่งเสริมการเพิ่มทักษะการศึกษา ทักษะการทำงานและชีวิต จากความร่วมมือกันในระดับพลังขับเคลื่อนชุมชนในการดูแลตนเอง ครอบครัว ชุมชน อย่างเหมาะสมสอดคล้องกับความต้องการและความเป็นอยู่ในท้องถิ่น ตระหนักถึงระบบสังคมวัฒนธรรมชุมชนและบทบาทประชาชนที่มีความสำคัญต่อการจัดการศึกษา เพื่อเป็นวิธีการสร้างคุณค่าในการดำเนินชีวิตที่ตั้งอยู่บนคุณงามความดีและเป็นประโยชน์แก่ตนเองและสังคม (ราชบัณฑิตยสถาน, 2556: 263)

พื้นที่อำเภอสี จังหวัดลำพูน ในบางแห่งอยู่ไกลจากตัวจังหวัดและโรงพยาบาล ก่อให้เกิดปัญหาเกี่ยวกับการดูแลและช่วยเหลือกลุ่มผู้สูงอายุในพื้นที่ ส่งผลให้คุณภาพชีวิตและจิตใจของผู้สูงอายุในชุมชน เทศบาลตำบลวังดิน เทศบาลตำบลดงคำและเทศบาลตำบลก้อ เช่น ภาวะทางด้านจิตใจจนเกิดโรคซึมเศร้า การขาดความรู้ในการดูแลสุขภาพเบื้องต้นของผู้สูงอายุ ปัญหาการอยู่ร่วมกับสังคมและปัญหาอื่นมากมาย ซึ่งการพัฒนาระบบบริการดูแลผู้สูงอายุที่มีความพิการร่วมในชุมชนจึงเป็นสิ่งที่สำคัญอย่างยิ่งที่จะต้องได้รับความร่วมมือจากสมาชิกในครอบครัวหรือชุมชนเพื่อจัดการบริการดูแลผู้สูงอายุที่มีภาวะการเจ็บป่วยเรื้อรัง ภาวะทุพพลภาพ ภาวะพิการหรือชราภาพมากกระทั่งไม่สามารถช่วยเหลือตัวเองในการปฏิบัติกิจวัตรประจำวัน ซึ่งการดูแลผู้สูงอายุในส่วนของการทางด้านสาธารณสุขส่วนใหญ่เป็นเจ้าหน้าที่สาธารณสุขหรือ

พยาบาลที่มีหน้าที่ในการฟื้นฟูสมรรถภาพ ส่วนทางด้านสังคมจำเป็นต้องได้รับการช่วยเหลือจากสมาชิกในชุมชนหรือผู้มีจิตสาธารณะในการดูแลผู้สูงอายุที่มีความพิการร่วมให้อยู่ร่วมกับสังคมได้อย่างมีความสุข และเป็นการสะท้อนให้เห็นถึงความเชื่อมโยงบทบาทของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในภาครัฐและภาคเอกชน ตลอดจนชุมชน/ท้องถิ่นที่สามารถนำมาปรับใช้ได้ถูกต้อง

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาการดูแลผู้สูงอายุที่มีความพิการร่วมอย่างยั่งยืนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอเถลี จังหวัดลำพูน
2. เพื่อศึกษาบทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการดูแลผู้สูงอายุที่มีความพิการร่วมอย่างยั่งยืนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอเถลี จังหวัดลำพูน
3. เพื่อพัฒนาระบบกลไกชุมชนเพื่อดูแลผู้สูงอายุที่มีความพิการร่วมอย่างยั่งยืนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอเถลี จังหวัดลำพูน

ระเบียบวิธีวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้มีขั้นตอนในการศึกษา ดังนี้

1. วิธีการวิจัย คณะผู้วิจัยใช้การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ซึ่งประกอบด้วยรูปแบบที่หลากหลาย ได้แก่ การศึกษาเอกสาร การลงพื้นที่และการเชิงปฏิบัติการ เพื่อศึกษาระบบกลไกเชิงชุมชนในการเรียนรู้และการดูแลผู้สูงอายุที่มีความพิการร่วม ดังนี้

1) การศึกษาเอกสาร (Documentary Study) เป็นการศึกษาและรวบรวมข้อมูลจากเอกสารและหลักฐานที่เกี่ยวข้อง หนังสือ รายงานการวิจัย รายงานการประชุมเพื่อพัฒนากลไกการดูแลผู้สูงอายุที่มีความพิการร่วมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) อำเภอเถลี จังหวัดลำพูน ในการส่งเสริมและเพิ่มทักษะชีวิตแก่ผู้สูงอายุให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีทั้งทางด้านร่างกาย จิตใจ สังคม อารมณ์และปัญญา ซึ่งช่วยเกื้อหนุนให้ผู้สูงอายุได้เป็นผู้มีคุณภาพชีวิตที่เกิดจากการเรียนรู้อย่างยั่งยืน

2) การลงพื้นที่ (Field Trip) เพื่อศึกษาบริบทชุมชน วิถีชีวิตและปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นกับผู้สูงอายุในมิติทางด้านสุขภาพ เศรษฐกิจ สังคมและอารมณ์ โดยมุ่งเน้นการหากลไกชุมชนที่มีความเหมาะสมตามความพึงพอใจต่อการเพื่อดูแลผู้สูงอายุที่มีความพิการร่วม โดยการสัมภาษณ์เชิงลึกและการสนทนากลุ่มเพื่อนำไปสู่การพัฒนากลไกการดูแลผู้สูงอายุที่มีความพิการร่วมที่มีความเหมาะสม โดยการนำไปสู่การพัฒนากิจกรรมที่ผลักดันคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุให้ดีขึ้น

3) การวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Action Research) การพัฒนาระบบกลไกชุมชนเพื่อดูแลผู้สูงอายุที่มีความพิการร่วมอย่างยั่งยืนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอลี้ จังหวัดลำพูน เป็นการสร้างชุดความรู้หรือหลักสูตรที่มีความเหมาะสมกับผู้สูงอายุในโรงเรียนผู้สูงอายุ เพื่อให้เป็นการเรียนรู้ที่ยั่งยืนและตรงตามความต้องการของผู้สูงอายุ โดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้ร่วมมือกับภาคีเครือข่ายในการจัดกิจกรรม/หลักสูตรให้แก่พื้นที่เทศบาลทั้ง 3 แห่ง ตลอดระยะเวลาของโรงเรียนผู้สูงอายุ ได้เปิดเรียนตามเทศบาลและผู้สูงอายุกำหนด โดยเทศบาลตำบลวังดินเปิดเรียนเดือนละ 1 ครั้ง เทศบาลตำบลดงคำเปิดเรียนเดือนมกราคมถึงเมษายนของทุกปี และเทศบาลตำบลก้อเปิดเรียนเดือนสิงหาคม-ตุลาคมของทุกปี

2) พื้นที่การวิจัย โดยคณะผู้วิจัยใช้พื้นที่ 3 ตำบล ในอำเภอลี้ จังหวัดลำพูน ได้แก่ 1) เทศบาลตำบลวังดินแบ่งเขตการปกครองออกเป็น 4 หมู่บ้าน ได้แก่ หมู่ที่ 4 บ้านวังดิน หมู่ที่ 6 บ้านลี้ หมู่ที่ 14 บ้านวังดินใหม่และหมู่ที่ 4 บ้านพระธาตุห้าดวง 2) เทศบาลตำบลดงคำแบ่งเขตปกครองออกเป็น 6 หมู่บ้าน ได้แก่ หมู่ที่ 1 บ้านป่าคา หมู่ที่ 2 บ้านดงคำ หมู่ที่ 3 บ้านบวก หมู่ที่ 4 บ้านห้วยหญ้าไซ หมู่ที่ 5 บ้านปางสำนและหมู่ที่ 6 บ้านแม่ลองและ 3) เทศบาลตำบลก้อแบ่งเขตการปกครองออกเป็น 4 หมู่บ้าน ได้แก่ หมู่ที่ 1 บ้านก้อทุ่ง หมู่ที่ 2 บ้านก้อหนอง หมู่ที่ 3 บ้านก้อจอกและหมู่ที่ 4 บ้านก้อท่า และกลุ่มผู้สูงอายุที่เป็นนักเรียนในโรงเรียนผู้สูงอายุใน 3 เทศบาล เพื่อพัฒนาระบบกลไกชุมชนการดูแลผู้สูงอายุที่มีความพิการร่วมอย่างยั่งยืนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอลี้ จังหวัดลำพูน

3) ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ การศึกษาการพัฒนาระบบกลไกชุมชนเพื่อดูแลผู้สูงอายุที่มีความพิการร่วมอย่างยั่งยืนจากผู้ให้ข้อมูล จำนวน 82 รูป/คน แบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม ได้แก่ 1) กลุ่มองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น 3 พื้นที่ 12 คน พื้นที่ละ 4 คน 2) กลุ่มแกนนำ/ผู้สูงอายุในโรงเรียนผู้สูงอายุ 60 คน พื้นที่ละ 20 คน 3) กลุ่มเครือข่าย/องค์กรที่เกี่ยวข้อง 10 รูป/คน จากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องแห่งละ 1 รูป/คน

4) เครื่องมือการวิจัย คณะผู้วิจัยได้แบ่งออกตามรูปแบบการวิจัย ดังนี้

1) แบบสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) ในลักษณะเป็นทางการจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่ที่ให้ข้อมูล กลุ่มผู้สูงอายุ ชาวบ้านที่มีจิตอาสาและภาคีเครือข่าย เพื่อหาแนวทางการพัฒนาระบบกลไกเชิงชุมชนและจิตอาสาในการดูแลผู้สูงอายุที่มีความพิการร่วม โดยประเด็นคำถามเกี่ยวกับปัญหาด้านคุณภาพชีวิต บทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กระบวนการดูแล กิจกรรมเพื่อการส่งเสริมคุณภาพชีวิตและเครื่องมือที่จะช่วยดูแลผู้สูงอายุที่มีความพิการร่วมได้อย่างเหมาะสม

2) การประชุมย่อยหรือสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) โดยคณะผู้วิจัย องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น แกนนำผู้สูงอายุ ภาควิชาเครือข่าย เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้และหากิจกรรมการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในโรงเรียนผู้สูงอายุในพื้นที่ 3 แห่ง แห่งละ 1 ครั้ง

3) การลงพื้นที่ปฏิบัติการ (Action) เป็นการกระทำเพื่อส่งเสริมกิจกรรมและหลักสูตรเพื่อดูแลผู้สูงอายุและจัดสรรวัสดุอุปกรณ์ที่จะนำไปสู่การสร้างกิจกรรมที่ตรงตามความต้องการของผู้สูงอายุ เพื่อตอบสนองความต้องการของผู้สูงอายุ รวมถึงการใช้เทคนิคในการประมวลภาพนิ่งและภาพเคลื่อนไหวเพื่อสร้างสื่อประชาสัมพันธ์กลไกชุมชนเพื่อดูแลผู้สูงอายุที่มีความพิการร่วมอย่างยั่งยืนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

5. การเก็บรวบรวมข้อมูล โดยมีขั้นตอนการเก็บรวบรวมข้อมูลวิจัย ดังนี้

1) การศึกษาเชิงเอกสารในการศึกษาเนื้อหา แนวคิด ทฤษฎี เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อนำไปสู่การวิเคราะห์แนวทางการเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพในการสร้างกลไกชุมชนเพื่อดูแลผู้สูงอายุที่มีความพิการร่วมได้อย่างเหมาะสม

2) การคัดเลือกเป้าหมายแต่ละพื้นที่แบบเจาะจง (Purposive Sampling) ที่ได้จากลงสำรวจข้อมูลภาคสนาม เพื่อศึกษาบริบทของเทศบาลและร่วมเวทีชุมชนกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เครือข่าย แกนนำและผู้สูงอายุ

3) การขอหนังสือจากวิทยาลัยสงฆ์นครลำปาง มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เพื่อนำไปขอความร่วมมือในพื้นที่หรือองค์กรกลุ่มเป้าหมายเชิงพื้นที่และให้ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

4) การสัมภาษณ์เชิงลึกของกลุ่มผู้สูงอายุ ชาวบ้านที่มีจิตอาสาและภาควิชาเครือข่ายเพื่อหาแนวทางการพัฒนาระบบกลไกเชิงชุมชนและจิตอาสาในการดูแลผู้สูงอายุที่มีความพิการร่วมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

5) การสนทนากลุ่มกับตัวแทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เครือข่าย แกนนำและผู้สูงอายุ เพื่อศึกษาวิเคราะห์แนวทางการพัฒนาระบบกลไกชุมชนในการดูแลผู้สูงอายุที่มีความพิการร่วมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

6) การสรุปองค์ความรู้จากชุดกิจกรรมหรือหลักสูตรเชิงกลไกชุมชนในการส่งเสริมและดูแลผู้สูงอายุที่มีความพิการร่วมและการประมวลภาพนิ่ง ภาพเคลื่อนไหว (Video Tape Recorder; VTR) เพื่อเป็นสื่อเผยแพร่

7) การจัดประชุมเสวนาทางวิชาการ ตลอดถึงการเผยแพร่ความรู้ในวารสาร/บทความวิจัยระดับชาติหรือระดับนานาชาติและจัดทำรายงานการวิจัยฉบับสมบูรณ์

6. การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้มีการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้ 1) การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงเอกสาร คณะผู้วิจัยใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) ที่ได้จากการศึกษาเอกสาร เพื่อศึกษาแนวคิด ทฤษฎีจากหนังสือ ตำราและเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องที่มีความสอดคล้องกับการพัฒนากลไกการดูแลผู้สูงอายุที่มีความพิการร่วมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น 2) การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพจากการสัมภาษณ์เชิงลึกและการประชุมกลุ่มย่อย/สนทนา ด้วยวิธีการวิเคราะห์ข้อมูลแบบสร้างข้อสรุปเพื่อแสวงหาแนวทางการพัฒนากลไกเชิงชุมชนและจิตอาสาในการดูแลผู้สูงอายุที่มีความพิการร่วมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และ 3) การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปฏิบัติการ เป็นการพัฒนากลไกเชิงชุมชนที่ในการดูแลผู้สูงอายุจากกิจกรรมที่ตอบสนองต่อความต้องการของผู้สูงอายุในโรงเรียนผู้สูงอายุ เช่น กิจกรรมนันทนาการการสร้างสรรค์ การสร้างจิตอาสา โดยรวบรวมและบันทึกเผยแพร่เป็นภาพเคลื่อนไหว (VTR) เพื่อนำเสนอกลไกการพัฒนาชุมชนที่เหมาะสมกับผู้สูงอายุที่มีความพิการร่วม

ผลการวิจัย

การวิจัยเรื่องนี้สามารถสรุปผลการวิจัยได้ ดังนี้

1. การดูแลผู้สูงอายุที่มีความพิการร่วมอย่างยั่งยืนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอลี้ สามารถแบ่งออกได้ 3 อย่าง คือ

1) การดูแลผู้สูงอายุตามอำนาจหน้าที่ทางกฎหมาย โดยเทศบาลตำบลวังดิน เทศบาลตำบลดงคำและเทศบาลตำบลก่อ อำเภอลี้ จังหวัดลำพูน ได้ปฏิบัติหน้าที่ตามบทบาทในการดูแลผู้สูงอายุให้ตรงตามกฎหมายกำหนดไว้ในพระราชบัญญัติในการส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ เพื่อตอบสนองความต้องการขั้นพื้นฐานที่รัฐได้กำหนดเกี่ยวกับสวัสดิการแก่ประชาชน

2) เทศบาลทั้ง 3 แห่ง ได้มีการปฏิบัติงานเพื่อดูแลผู้สูงอายุ โดยมีการจัดกิจกรรมที่ตรงต่อความสนใจและเกิดประโยชน์ต่อการดูแลตนเองเบื้องต้น เป็นการสร้างสุขภาวะทางกาย จิต อารมณ์ สังคมและปัญญา โดยกิจกรรมมีอยู่หลายด้าน ได้แก่ การให้ความรู้เกี่ยวกับการดูแลสุขภาพตนเอง เช่น การงดเว้นจากอาหารมัน อาหารหวานที่เสี่ยงต่อโรคความดันและเบาหวาน 2) การส่งเสริมสุขภาพและการใช้ชีวิตตามวัย การออกกำลังกายที่เหมาะสมหรือกิจกรรมที่ส่งเสริมสุขภาพ เช่น การทำกายภาพ

การรำ การเต้นลีลาศ การเล่นกีฬา 3) การสร้างรายได้ กิจกรรมในการสร้างรายได้ตามวัย เช่น การทำพวงกุญแจ ยาหม่อง การผลิตสินค้าในโครงการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ (OTOP) โดยขายออนไลน์ผ่านเว็บไซต์ของเทศบาล 4) การดูแลและช่วยเหลือกรณีพิเศษ การให้การดูแลและช่วยเหลือแก่ผู้สูงอายุติดเตียงหรือกรณีฉุกเฉิน โดยเทศบาลมีหน่วยงานช่วยเหลือผู้สูงอายุและผู้พิการเป็นกรณีพิเศษ ได้แก่ การจัดตั้งศูนย์ดูแลผู้สูงอายุ คนพิการหรือมีผู้ให้การดูแล (Caregiving) ที่มุ่งเน้นการดูแลสุขภาพกลุ่มวัยผู้สูงอายุและผู้ป่วยติดเตียง การช่วยเหลือที่อยู่อาศัยที่ชำรุดทรุดโทรม 5) การส่งเสริมภูมิปัญญาและศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่น การรักษามุมความรู้และศิลปวัฒนธรรมประจำท้องถิ่นจากผู้สูงอายุ เช่น ประเพณีปีใหม่เมืองล้านนาที่เป็นการแสดงถึงความเคารพและการขอมาโทษแก่กันและกัน การแสดงศิลปะพื้นบ้านล้านนา อาทิ การรำ การละเล่นดนตรีพื้นเมือง การละเล่นกลองอังกะลุง 6) การส่งเสริมสุขภาวะทางด้านอารมณ์ การสร้างกิจกรรมนันทนาการและการพูดคุยแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน เช่น การแข่งขันกีฬา การรำ การเยี่ยมเพื่อนผู้ป่วย 7) การขับเคลื่อนกลุ่มแกนนำและสร้างจิตอาสา การสร้างผู้สูงอายุให้ตระหนักถึงการดูแลตนเองและเพื่อนรุ่นเดียวกัน เช่น กลุ่มผู้สูงอายุที่สามารถช่วยเหลือตนเองได้และต้องการช่วยเหลือเพื่อนกลุ่มจิตอาสาในชุมชนที่ต้องการความช่วยเหลือ การปรับปรุงที่อยู่อาศัยโดยการตั้งศูนย์ดูแลและพัฒนาคุณภาพผู้สูงอายุเหมือนศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในชุมชนและใกล้บ้าน

3) ผลการดำเนินงานเพื่อการดูแลผู้สูงอายุที่มีความพิการร่วมมีลักษณะ ดังนี้

1) สุขภาวะทางด้านร่างกาย ทำให้ผู้สูงอายุให้มีคุณภาพชีวิตที่ดี เช่น กิจกรรมการดูแลได้ช่วยเหลือเบื้องต้นเกี่ยวกับการตรวจวัดสุขภาพประจำเพื่อป้องกันมิให้เกิดโรคหรือสามารถรักษาโรคได้ทันเวลาที่ แนะนำแนวทางในการรับบริการรักษาพยาบาลแบบให้เปล่าจากรัฐ การพักผ่อนให้เพียงพอ การบำรุงรักษาร่างกายและการออกกำลังกายอย่างสม่ำเสมอ โดยปกติแล้วเทศบาลจะได้รับความร่วมมือกับโรงพยาบาลอำเภอในการช่วยเหลือด้านสุขภาพและสำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ประจำจังหวัด (พมจ.) 2) สุขภาวะทางด้านจิตใจ ผู้สูงอายุเปิดใจยอมรับความเห็นผู้อื่น จึงรู้สึกสนุกสนาน ร่าเริง แจ่มใส เช่น กิจกรรมการดนตรี การเต้นรำ การขับร้อง แต่อย่างไรก็ตาม เทศบาลบางแห่งอยู่ไกลจนบางครั้งขาดแคลนอุปกรณ์ที่ตรงกับความต้องการ เช่น เทศบาลตำบลก้อที่ผู้สูงอายุต้องการสร้างความสุขด้วยเสียงดนตรีเพื่อขับร้องและใช้ในการแสดงภายในชุมชนตนเอง 3) สุขภาวะทางด้านสังคมและเศรษฐกิจ ผู้สูงอายุปรับทัศนคติให้ผู้สูงวัยเข้าใจวิถีชีวิตและการเสียสละ รู้จักการเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ เช่น กิจกรรมการผลิตสินค้าตามภูมิปัญญาท้องถิ่น การทำสินค้าภายในทุนทางสังคม อาทิ ของ

เข้าร่วม สิ้นค้าในโครงการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์โดยมีศูนย์การศึกษานอกโรงเรียน (กศน.) ประจำอำเภอเป็นผู้ให้ความรู้ด้านการส่งเสริมกิจกรรมดังกล่าว 4) สุขภาวะสติ และปัญญา ผู้สูงอายุเกิดด้านความรู้ใหม่ เข้าใจวิถีชีวิตที่เปลี่ยนแปลงไปและสามารถปรับเปลี่ยนตัวได้อย่างเหมาะสม เช่น กิจกรรมการให้ความรู้เกี่ยวกับการใช้สื่อ เทคโนโลยีสารสนเทศ (IT) อาทิ แอปพลิเคชันไลน์ (LINE Application) เฟซบุ๊ก (Facebook) หรือการขายผลิตภัณฑ์ผ่านเว็บไซต์ของเทศบาล

2. บทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการดูแลผู้สูงอายุที่มีความพิการร่วมอย่างยั่งยืนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ได้แก่ *ด้านผู้นำ* โดยสนับสนุนทรัพยากร การสนับสนุนความรู้ที่เกี่ยวข้องกับผู้สูงอายุทั้งในเชิงนโยบายและปฏิบัติการ *ด้านงบประมาณ* โดยการกำหนดกรอบทิศทางการดำเนินงานที่จะได้รับการสนับสนุนด้านงบประมาณในการดำเนินกิจกรรมภายใต้เทศบัญญัติและการจัดสรรงบประมาณในแต่ละปี *ด้านการประสานงาน* การติดต่อหน่วยงาน องค์กรภาครัฐ/เอกชน สถาบันการศึกษาและกลุ่มผู้สูงอายุในพื้นที่ในการประชุม วางแผน ระดมความคิด หาแนวทางปฏิบัติงานให้บรรลุวัตถุประสงค์อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลอย่างแท้จริง *ด้านการสนับสนุน/ส่งเสริม* การให้อิสระแก่กลุ่มผู้สูงอายุในการคิดและปฏิบัติ แต่เป็นผู้คอยผลักดันหนุนเสริมกิจกรรมให้ดำเนินไปด้วยดี เพื่อให้ผู้สูงอายุได้แสดงศักยภาพตนเองได้อย่างเต็มความรู้และความสามารถอย่างแท้จริง *ด้านการจัดการเครือข่าย* การทำบันทึกตกลง (MOU) กับหน่วยงาน องค์กรภาครัฐ/เอกชนและส่วนงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อกำหนดทิศทางการกิจกรรมที่มีความเหมาะสมกับผู้สูงอายุ เพื่อให้แต่ละภาคส่วนได้ช่วยเหลือและส่งเสริมกลไกการดูแลผู้สูงอายุในพื้นที่ได้อย่างเหมาะสมกับผู้สูงอายุ

3. การพัฒนาระบบกลไกชุมชนเพื่อดูแลผู้สูงอายุที่มีความพิการร่วมอย่างยั่งยืนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอสี จังหวัดลำพูน โดยการจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรโรงเรียนผู้สูงอายุเพื่อพัฒนาและส่งเสริมคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุจากการร่วมมือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้ง 4 กลุ่ม คือ *กลุ่มที่ 1 ชุมชนผู้สูงอายุ* มีบทบาทส่งเสริมและสนับสนุนการรวมกลุ่มผู้สูงอายุ เพื่อจัดกิจกรรมด้านต่าง ๆ กับเพื่อนวัยเดียวกัน *กลุ่มที่ 2 กลุ่มจิตอาสา* มุ่งเน้นส่งเสริมและสนับสนุนให้เกิดการรวมกลุ่มจิตอาสา/อาสาสมัคร ช่วยเหลือและดูแลสุขภาพแก่ผู้สูงอายุ *กลุ่มที่ 3 องค์กรศาสนา* เน้นการส่งเสริมและสนับสนุนให้ผู้สูงอายุเข้ามามีส่วนร่วมกิจกรรมทางศาสนา ประเพณี วัฒนธรรมและวันสำคัญ และ*กลุ่มที่ 4 กลุ่มองค์กรชุมชนและภาคี* ที่มุ่งเน้นการส่งเสริมและสนับสนุนให้เกิดการรวมกลุ่มทางสังคมและจัดสวัสดิการเพื่อช่วยเหลือและดูแล

ผู้สูงอายุที่มีความพิการร่วม จากการร่วมมือของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องดังกล่าว จึงเกิดการพัฒนาแบบกลไกในการดูแลผู้สูงอายุที่มีความพิการร่วมอย่างยั่งยืนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอลี้ จังหวัดลำพูน ดังนี้ 1) การศึกษาและวิเคราะห์ปัญหา โดยศึกษาความต้องการของผู้สูงอายุร่วมกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอลี้ จังหวัดลำพูน ภาคีเครือข่าย เพื่อวางแผนกิจกรรมส่งเสริมทักษะชีวิตในการอยู่ร่วมกับสังคมได้อย่างมีคุณค่าและเป็นการสร้างแรงผลักดันให้เกิดการมีส่วนร่วม 2) การพัฒนาหลักสูตรสำหรับผู้สูงอายุ การให้ความรู้ที่เหมาะสม รู้จักสิทธิประโยชน์ที่ผู้สูงอายุพึงได้รับและการดูแลตนเองเบื้องต้น ซึ่งเป็นสิ่งที่มีความสำคัญและเป็นประโยชน์แก่ผู้สูงอายุในการอยู่ร่วมกับสังคมอย่างมีความสุข โดยการพัฒนาหลักสูตรมุ่งเน้นปัจจัย 4 อย่าง ได้แก่ ผู้สูงอายุให้ความสนใจ ความจำเป็นต่อชีวิต เพิ่มพูนความรู้และเพิ่มทักษะชีวิต 3) การออกแบบหลักสูตรแก่ผู้สูงอายุ การเรียนรู้ตลอดชีวิตเพื่อเพิ่มพูนทักษะคุณภาพชีวิตในกิจกรรมผู้สูงอายุจะต้องได้รับความร่วมมือกับภาคี/เครือข่ายที่เป็นวิทยากรจิตอาสาและเป็นพื้นที่ให้แก่ผู้สูงอายุได้แสดงศักยภาพ อาทิ การถ่ายทอดความรู้ประสบการณ์ที่สั่งสมมาเผยแพร่หรือการสืบสานภูมิปัญญาให้คงคุณค่าคู่กับชุมชน 4) การเสริมสร้างเครือข่าย กลุ่มแนวร่วมในการจัดการจำนวน 4 ภาคี ได้แก่ ภาคีบริการสุขภาพ (สาธารณสุข) ภาคีท้องถิ่น ภาคีชุมชน ภาคีบริการ โดยแต่ละฝ่ายมีการช่วยเหลือที่สอดคล้องกับภารกิจของแต่ละหน่วยงานเพื่อตอบสนองความต้องการและการดูแลผู้สูงอายุที่มีความพิการร่วมในชุมชน 5) วิเคราะห์องค์ความรู้ การจัดศูนย์ดูแลผู้สูงอายุหรือโรงเรียนผู้สูงอายุเพื่อสร้างสรรค์กิจกรรมตามวัตถุประสงค์และเป้าหมาย เพื่อส่งเสริมและสนับสนุนคุณภาพชีวิตที่ดีของผู้สูงอายุ ทั้งสุขภาพกาย สุขภาพจิตใจ สุขภาพทางสังคมและสุขภาพทางปัญญา

อภิปรายผล

สำหรับผลการวิจัยสามารถอภิปรายตามวัตถุประสงค์การวิจัย ดังนี้

ตามวัตถุประสงค์ข้อ 1 องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอลี้ จังหวัดลำพูนได้ปฏิบัติหน้าที่ตามอำนาจหน้าที่ทางกฎหมาย เพื่อส่งเสริมทักษะคุณภาพชีวิตแก่ผู้สูงอายุ ซึ่งเป็นการให้สวัสดิการตามพระราชบัญญัติ พ.ศ. 2546 ตามมาตรา 11 ว่าด้วยการคุ้มครองสิทธิได้รับการคุ้มครอง การส่งเสริม และการสนับสนุนผู้สูงอายุ (กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์, 2553: 8) ตลอดถึงการสำรวจปัญหาของผู้สูงอายุ ทั้งทางด้านสภาพร่างกาย จิตใจ สังคม อารมณ์ ที่ส่งผลกระทบต่อวิถีชีวิต เพื่อรองรับสถานการณ์กลุ่มประชากรผู้สูงอายุให้มีกิจกรรมที่ก่อให้เกิดประโยชน์ เอื้ออำนวย

ต่อการเพิ่มพูนความรู้ เสริมสร้างทักษะชีวิต การสืบสานถ่ายทอดภูมิความรู้ท้องถิ่นให้แก่ชุมชน (ศิริวรรณ อรุณทิพย์ไพฑูรย์, 2560: 81) โดยกิจกรรมที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมุ่งให้ผู้สูงอายุได้ดูแลตนเอง ส่งเสริมสุขภาวะทางด้านร่างกาย จิตใจ สังคม อารมณ์และปัญญา สอดคล้องกับพระมหาสุทิตย์ อาภากร (อบอุ้น) (2553: 244 252) ได้กล่าวถึงตัวชี้วัดความสุข: กลยุทธ์การสร้างและการใช้เพื่อชุมชนเป็นสุข ด้วยความเชื่อมั่นความสามารถเพื่อพัฒนาตนเองให้ดียิ่งขึ้น กล้าแสดงออกและมีทักษะการอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้ รู้จักการเสียสละเพื่อส่วนรวม และมองเห็นคุณค่าของผู้อื่นและธรรมชาติสิ่งแวดล้อม ซึ่งการดูแลผู้สูงอายุที่มีความพิการ ต้องรู้ทั้งการให้ความรู้ การสร้างความเข้าใจในการอยู่ร่วมกันสังคม การส่งเสริมสุขภาพและสิทธิประโยชน์พื้นฐาน และการให้บริการในการรับบริการด้านสุขภาพ กิจกรรมการสร้างรายได้ที่ส่งเสริมผู้สูงอายุเกิดความรู้สึภาคภูมิใจและมีรายได้ด้วยตัวเอง การช่วยเหลือกรณีพิเศษ/ฉุกเฉิน เช่น ผู้ป่วยติดเตียงหรือผู้สูงอายุด้านการเคลื่อนไหว การส่งเสริมศิลปวัฒนธรรมที่เกิดจากความรู้ในท้องถิ่น กิจกรรมนันทนาการเพื่อสร้างสุขภาวะทางด้านอารมณ์ และการสร้างกลุ่มแกนนำที่มีจิตอาสาในการดูแลผู้สูงอายุ ซึ่งจากการดำเนินกิจกรรมสามารถดูแลผู้สูงอายุในด้านร่างกาย จิตใจ สังคมและเศรษฐกิจ และสติปัญญาในการอยู่ร่วมกับสังคมได้อย่างมีความสุข

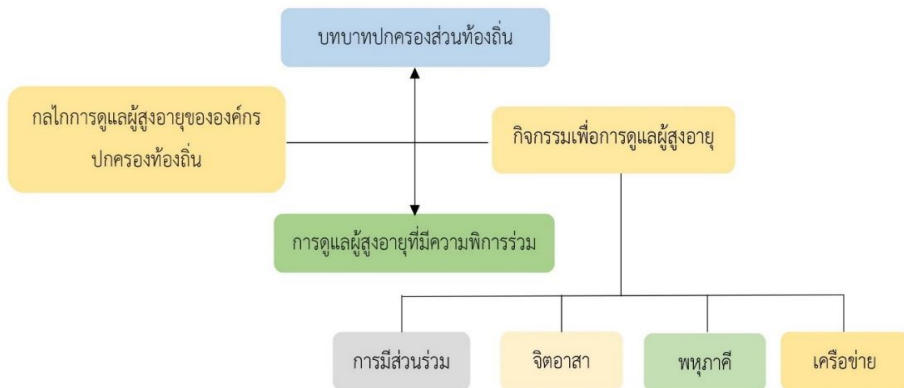
ตามวัตถุประสงค์ข้อ 2 บทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอลำปาง จังหวัดลำปางช่วยส่งเสริมและเพิ่มพูนการดูแลผู้สูงอายุที่มีความพิการร่วมอย่างยั่งยืน ได้แก่ การเป็นผู้นำที่ช่วยส่งเสริมและสนับสนุนทรัพยากรทั้งเชิงนโยบายและการปฏิบัติ โดยกำหนดกรอบงบประมาณกิจกรรมภายใต้เทศบัญญัติ รวมถึงการติดต่อประสานงานหน่วยงานต่าง ๆ เพื่อให้การบริการทางสังคมและเครือข่ายการเกื้อหนุน (กรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ, 2552: 19) รวมถึงวางแผนและหาแนวทางการสร้างสรรค์กิจกรรมในการช่วยเหลือและดูแลผู้สูงอายุ ซึ่งสอดคล้องกับกานดา เตชะชนหมาก และคณะ (2559: 197) ที่ปกครองท้องถิ่นจะต้องส่งเสริม ให้บริการและเกื้อกูลเกี่ยวกับสุขภาพ โดยต้องเริ่มจากการพัฒนาสุขภาพตนเอง ครอบครัว ชุมชน ที่ได้รับการสนับสนุนจากภาครัฐและเอกชน จากการผลักดันและหนุนเสริมกิจกรรมแก่ภาคีเครือข่ายและผู้สูงอายุจากการทำบันทึกตกลง (MOU) กับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง สอดคล้องกับงานวิจัยของสุดารัตน์ สุดสมบูรณ์ และคณะ (2559: 123) ที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีบทบาทในการส่งเสริมคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุและการพัฒนาอาชีพ เช่น การสังคมสงเคราะห์และการพัฒนาคุณภาพคนชรา การนันทนาการ การส่งเสริม

กีฬาหรือการจัดให้มีสถานที่พักผ่อนหย่อนใจ การศึกษาทั้งในและนอกระบบ รวมถึงการสาธารณสุข เช่น การให้ความรู้ การออกกำลังกาย การป้องกันและควบคุมโรค

ตามวัตถุประสงค์ข้อ 3 การพัฒนาระบบกลไกชุมชนเพื่อดูแลผู้สูงอายุที่มีความพิการร่วมเป็นอีกแนวทางในการเรียนรู้ที่เกิดจากการฝึกอบรม การสืบสานวัฒนธรรม การสร้างสรรค์จรรโลงความก้าวหน้าทางความรู้จากสภาพแวดล้อม สังคม การเรียนรู้และปัจจัยเกื้อหนุนให้บุคคลเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต (ธีระศักดิ์ สร้อยศิริ และ อัจฉรา ปุระคม, 2562: 414) โดยเริ่มจากการวิเคราะห์ความต้องการของผู้สูงอายุร่วมกับภาคีเครือข่าย เพื่อนำไปสู่การพัฒนาหลักสูตรการเรียนรู้ที่เหมาะสมและคุณค่าทั้งการให้ความรู้ที่จำเป็นต่อการใช้ชีวิต การปฏิบัติตนในการอยู่ร่วมกับสังคม การดูแลสุขภาพตนเองเบื้องต้น ซึ่งการพัฒนาหลักสูตรจากสิ่งที่คุณสูงอายุให้ความสนใจ มีความจำเป็นต่อชีวิต สร้างความรู้และความเข้าใจด้านทักษะชีวิตและปรับเปลี่ยนทัศนคติตระหนักถึงคุณค่าตนเองและผู้อื่น สอดคล้องกับกรมกิจการผู้สูงอายุ (2560: 8) ได้กล่าวถึงประโยชน์การพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุที่ก่อให้เกิดเกิดประโยชน์ ช่วยระเหี่ยงปัญญา มองปัญหาได้อย่างลึกซึ้ง รู้เท่าทันทางสังคมและได้ใช้ความคิดในเชิงสร้างสรรค์ช่วยพัฒนาสมอง ลดความเสี่ยงอาการสมองเสื่อมและภาวะซึมเศร้า ซึ่งกิจกรรมจะได้รับความร่วมมือจากกลุ่มภาคี/เครือข่ายต่าง ๆ ทั้งภาคีบริการสุขภาพ ภาคีท้องถิ่น ภาคีชุมชนและภาคีบริการ สอดคล้องกับสมาลัย วรรณกิจไพศาล (2560: 90) ที่ได้กล่าวว่า การบริการสุขภาพผู้สูงอายุควรมุ่งเน้นให้เกิดการมีส่วนร่วมเพื่อช่วยส่งเสริมและพัฒนาสุขภาพผู้สูงอายุ โดยการสร้างสรรค์กิจกรรมที่สนับสนุนคุณภาพชีวิตที่แท้จริง

องค์ความรู้จากการวิจัย

การพัฒนากลไกในการส่งเสริมและเพิ่มพูนทักษะชีวิตที่มีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งต่อการดูแลผู้สูงอายุ ดังภาพด้านล่างนี้

ภาพ 1 กลไกชุมชนเพื่อดูแลสุขภาพผู้สูงอายุที่มีความพิการร่วม

ประการแรก บทบาทองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเพื่อดูแลผู้สูงอายุตามพระราชบัญญัติ การปฏิบัติงานตามแผนและนโยบายของท้องถิ่นในการจัดสวัสดิการ/การให้สิทธิประโยชน์แก่ผู้สูงอายุในการส่งเสริมสุขภาพของในระดับชุมชนในการพัฒนาคุณภาพชีวิตในการจัดกิจกรรมที่มีรูปแบบของโรงเรียนผู้สูงอายุเพื่อสร้างสุขภาวะทางด้านร่างกาย จิตใจ สังคม อารมณ์และปัญญา โดยการจัดสวัสดิการที่ช่วยส่งเสริมให้ด้านทักษะชีวิตในการพัฒนาร่างกาย พัฒนาจิตใจ พัฒนาอารมณ์ และพัฒนาปัญญา

ประการที่สอง การดูแลผู้สูงอายุที่มีความพิการร่วมด้วยการส่งเสริมและการพัฒนาทักษะชีวิต ผู้สูงอายุมีพื้นที่และโอกาสในการมีส่วนร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมตัดสินใจเพิ่มทักษะการใช้ชีวิตร่วมกับชุมชน สามารถช่วยเหลือตนเองได้ ซึ่งเป็นการแสดงคุณค่าของผู้สูงอายุกับการอยู่ร่วมกับสังคมได้อย่างมีความสุขและให้เกิดการยอมรับการเปลี่ยนแปลงทางด้านเศรษฐกิจ สังคม สุขภาพ เรียนรู้และหากิจกรรมที่เหมาะสม

ประการที่สาม การพัฒนากลไกการดูแลผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจำเป็นต้องขับเคลื่อนกิจกรรมโดยการอาศัยปัจจัย 4 ประการ ได้แก่ 1) การมีส่วนร่วม โดยต้องให้พื้นที่ในการแสดงความรู้ ความสามารถและศักยภาพอันแท้จริงแก่ผู้สูงวัยเพื่อให้เกิดความภาคภูมิใจและพลังสร้างสรรค์สังคมที่ดี 2) จิตอาสา การทุ่มเท กำลังกาย กำลังใจ กำลังทรัพย์ในการปฏิบัติงานในการช่วยเหลือและดูแลผู้สูงวัยด้วยกัน 3) พหุภาคี ซึ่งเป็นหน่วยงานภาครัฐที่ทำงานร่วมกับท้องถิ่น เช่น สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดลำพูน (พมจ.) การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย (กศน.) ในอำเภอถ้ำ ซึ่งเป็นกลุ่มภาคีที่ทำงานร่วมกันตาม

กฎหมายเพื่อสนับสนุนและส่งเสริมการดูแลผู้สูงอายุ 4) เครือข่าย การเชื่อมโยงบทบาท และหน้าที่ของกลุ่มบุคคลหรือองค์กรที่มีความสมัครใจเพื่อช่วยเหลือและสร้างสรรค์ กิจกรรมต่าง ๆ ให้บรรลุตามเป้าหมาย เช่น ปราชญ์ท้องถิ่น วัด หน่วยงานในท้องถิ่นที่ เข้ามาช่วยในการพัฒนากลไกการดูแลผู้สูงอายุในท้องถิ่นได้อย่างแท้จริง

สรุป

การวิจัยเรื่องนี้สามารถสรุปตามวัตถุประสงค์การวิจัย ดังนี้ ประการแรก การดูแลผู้สูงอายุที่มีความพิการอย่างยั่งยืนขององค์กรปกครองส่วน อำเภอลี้ จังหวัด ท้องถิ่นได้ทำกิจกรรมในการให้บริการพื้นฐานตามพระราชบัญญัติได้กำหนด เช่น การ ให้สิทธิประโยชน์ทางการรักษา การให้เบี้ยยังชีพ ตลอดถึงกิจกรรมในการพัฒนา คุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ เช่น การส่งเสริมกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาในการศึกษา ดูงานและพัฒนาศาสนสถานเพื่อขัดเกลากิจใจ กิจกรรมการสืบสานภูมิปัญญา ด้าน สมุนไพร การแปรรูปสินค้าและการนำเศษวัสดุที่เหลือใช้มาทำประโยชน์ ตลอดถึง กิจกรรมนันทนาการ เช่น การเต้น การดนตรีพื้นเมือง กีฬาผู้สูงอายุ โดยเทศบาลจะ ปฏิบัติงานตามนโยบายของรัฐเกี่ยวกับการลดความเหลื่อมล้ำของสังคม สร้างโอกาส การเข้าถึงบริการของรัฐในการคุ้มครองทางสังคม สวัสดิการ ความเป็นธรรมในการ ช่วยเหลือ การพัฒนาคุณภาพชีวิตของชุมชนและผู้ด้อยโอกาส โดยเฉพาะกลุ่มผู้สูงอายุ ที่จะต้องส่งเสริมคุณภาพชีวิตในการสร้างสรรค์กิจกรรมที่เหมาะสม เพื่อป้องกันมิให้เกิด เป็นภาระแก่สังคม การร่วมมือกับหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน ชุมชนและครอบครัว จึงเป็นกลไกชุมชนที่มีความจำเป็นอย่างยิ่งในการเกื้อกูลและดำรงชีพของผู้สูงอายุให้อยู่ อย่างมีคุณค่า มีศักดิ์ศรีและมีภาวะสุขภาพร่างกาย จิตใจ สังคม อารมณ์/ปัญหาที่ดี

ประการที่สอง องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะต้องมีบทบาทในการดูแล ผู้สูงอายุที่มีความพิการอย่างยั่งยืนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ตามนโยบาย ด้านสวัสดิการทางสังคม เพื่อลดความเหลื่อมล้ำทางสังคมและการสร้างโอกาสการ เข้าถึงบริการของรัฐ บทบาทและหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมุ่งเน้นการดูแล สุขภาวะทางกาย สุขภาวะทางจิตใจ สุขภาวะทางสังคม สุขภาวะทางอารมณ์และสุขภาวะ ทางปัญญา

ประการที่สาม การพัฒนาระบบกลไกชุมชนเพื่อดูแลผู้สูงอายุที่มีความพิการ ร่วมด้วยการเรียนการสอนตามหลักสูตรโรงเรียนผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วน ท้องถิ่นลำพูน เพื่อพัฒนาและส่งเสริมคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุจากการร่วมมือกับ หน่วยงานที่มีส่วนเกี่ยวข้องจำนวน 4 กลุ่ม ได้แก่ 1) กลุ่มชมรมผู้สูงอายุ 2) กลุ่มจิต

อาสา 3) กลุ่มองค์กรศาสนา และ 4) กลุ่มองค์กรชุมชนและภาคี ทั้งนี้ ได้พัฒนาเป็นระบบกลไกชุมชนในการดูแลผู้สูงอายุที่มีความพิการร่วม ดังต่อไปนี้ 1) การศึกษาและวิเคราะห์ปัญหาด้วยการศึกษาความต้องการของผู้สูงอายุร่วม 2) การพัฒนาหลักสูตรสำหรับผู้สูงอายุด้วยการให้ความรู้ที่เหมาะสม 3) การออกแบบหลักสูตรแก่ผู้สูงอายุด้วยการจัดการเรียนรู้ตลอดชีวิตเพื่อเพิ่มพูนทักษะคุณภาพชีวิต 4) การเสริมสร้างเครือข่ายด้วยการช่วยเหลือของกลุ่มแนวร่วม 4 ภาคี ได้แก่ ภาคีบริการสุขภาพ (สาธารณสุข) ภาคีท้องถิ่น ภาคีชุมชน ภาคีบริการ และ 5) วิเคราะห์องค์ความรู้ด้วยการจัดศูนย์ดูแลผู้สูงอายุหรือโรงเรียนผู้สูงอายุเพื่อสร้างสรรค์กิจกรรมตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายในการส่งเสริมและสนับสนุนคุณภาพชีวิตที่ดีของผู้สูงอายุที่มีความพิการร่วมให้ยั่งยืนอย่างแท้จริง

เอกสารอ้างอิง

- กรมกิจการผู้สูงอายุ. (2560). *ชุดความรู้การดูแลตนเองและพัฒนาศักยภาพผู้สูงอายุ “เรียนรู้สังคม”*. กรุงเทพมหานคร: กรมกิจการผู้สูงอายุ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์.
- กรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ. (2552). *รายงานผลการดำเนินงานด้านผู้สูงอายุปี พ.ศ. 2552*. กรุงเทพมหานคร: กรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ.
- กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์. (2553). *พระราชบัญญัติผู้สูงอายุ พ.ศ. 2546*, พิมพ์ครั้งที่ 7. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์เทพวัฒนาสิน.
- กานดา เต๊ะขันหมาก และคณะ. (2559). รูปแบบการบริหารงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในจังหวัดลพบุรี. *วารสาร มจร สังคมศาสตร์ปริทรรศน์*. 5 (3), 187-202.
- ธีระศักดิ์ สร้อยศิริ และอัจฉรา ปุระคม. (2562). การพัฒนารูปแบบนวัตกรรมบทเรียนออนไลน์เพื่อการเรียนรู้ตลอดชีวิตของผู้สูงอายุ. *Veridian E-Journal, Silpakorn University ฉบับภาษาไทย สาขามนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์ และ ศิลปะ*. 12 (4), 414-430.
- ปัทมา ล้อพงศ์พานิชย์. (2560). ผู้สูงอายุที่มีความพิการ: การเข้า (ไม่) ถึงสวัสดิการสังคม. *วารสารการพยาบาลและการดูแลสุขภาพ*. 35 (3), 22-30.
- พระมหาสุทิตย์ อาภากร (อบอู่). (2553). *ตัวชี้วัดความสุข: กลยุทธ์การสร้างและการใช้เพื่อชุมชนเป็นสุข*, พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร: สถาบันการเรียนรู้เพื่อชุมชนเป็นสุข (สรส.).

- ราชบัณฑิตยสถาน. (2556). *พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554*. กรุงเทพมหานคร: ราชบัณฑิตยสถาน.
- ศิริวรรณ อรุณทิพย์ไพฑูรย์. (2560). แผนมาดริดด้านผู้สูงอายุ: กรอบสหประชาชาติกับประเทศไทย. *วารสารพญาวิทยายุทธและเวชศาสตร์ผู้สูงอายุ*. 16 (2-3), 80-86.
- สภาปฏิรูปแห่งชาติ. (2558). *วาระพัฒนาที่ 4: ระบบค่านิยม คุณธรรม จริยธรรม เพื่อความเป็นพลเมืองที่ดีและมนุษย์ที่สมบูรณ์*. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร.
- สุดารัตน์ สดสมบูรณ์ และคณะ. (2559). บทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการดูแลผู้สูงอายุไทย. *วารสารเทคโนโลยีภาคใต้*. 9 (1), 121-127.
- สุพจน์ แสงเงิน และคณะ. (2550). *วิถีไทย*. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ.
- สุมาลัย วรรณกิจไพศาล. (2560). การพัฒนาการจัดรูปแบบบริการสุขภาพผู้สูงอายุแบบมีส่วนร่วม เทศบาลเมืองปากช่อง. *วารสารวิจัยและพัฒนาด้านสุขภาพ*. 3 (2), 90-104.